

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΦΙΛΟΝ

Φιλιτατε Κ. Ι. Χ.....

ΩΡΑ μόλις εύρισκω στηγμάς μικράς ἀναψυχῆς, ὅπως ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἀγαθὴν ἔφεσίν σου. Πρὸ πολλοῦ ἐσκεπτόμην ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, ἢν μετὰ χαρᾶς ἀνέγνων καὶ ἥδη εἴμαι πρόθυμος νὰ σὸ δώσω ἀκρίβεις πληροφορίας τῶν ὅσων μὲ ἐρωτᾶς. Τοῦ τελευταίου ὄμως ἔκτενοῦς ταξειδίου μου

τὰς ἐντυπώσεις, ἐπιφυλάσσομαι ἵνα διὰ ζώσης σοὶ ἀνακοινώσω, διότι ἀπαιτοῦνται ὀλόκληροι σελίδες, ὅπως περιγράψῃ τις τὴν μεγαλοπρεπῆ πρωτεύουσαν τῆς Μεγάλης Αὐστρο-οὐγγρικῆς Μοναρχίας, τὰς τοῦ τόσου ἀκμάζοντος ὑλικῶς καὶ πνευματικῶς Βελγίου, Βρυξέλλας, ἢ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ παγκόσμιον πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας, τοὺς Παρισίους, καὶ τέλος τὴν βιομηχανικωτάτην καὶ πλουσιωτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, Λονδίνον, ἵτις ὡς καρδία τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας συνδέει τὰ ἀπώτατα μέρη καὶ ἔθνη τῆς οὐφολίου καὶ τὰ λαμπρὰ προάστεια αὐτῆς, ὡς τὸ τοσαύτας καλλονής κεκτημένον Richmond, περὶ τοῦ ὅποιού ἐν τῇ ἐπιστολῇ σου εὑρίν λόγον ποιεῖς διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντα θαυμάσιον κῆπον Kew garden ὅστις ἀπὸ φυσικῆς καὶ τεχνικῆς ἀπόψεως ἔξεταζόμενος ἀποθαίνει ἐν τῶν ὠραιοτέρων ὠραιόματων τοῦ Λονδίνου. Τὸ μέρος τοῦτο ἐγκατέλιπεν ἡμῖν ὀνειρικήλους ἀναμνήσεις διαφόρων ἐντυπώσεων, ὡστε ἐπιτραπήτω μοι νὰ χρονοτριβήσω ὅλιγον ἀφοῦ καὶ χλλως τε ἀπαιτεῖς τοῦτο.

‘Ωραίαν τινὰ θερινὴν πρωΐαν, ἀπεφασίσαμεν τρεῖς "Ελληνες μετά τινος εὐγενοῦς" Ἀγγλου, κακλῶς γινώσκοντος τὰς διαφόρους τοποθεσίας τῶν μᾶλλον ἀξίων πρὸς θέαν μερῶν, καθότι ἐν τούτῳ τῷ ρωμαντικώτατῳ προαστείῳ τοῦ Λονδίνου διέμεινε πρὸ πολλοῦ ἡ οἰκογένειά του, ἥτις μετὰ παχέλευσιν ἐτῶν τινων ἡναγκασθή νὰ μεταναστεύῃ ἔνεκεν τῶν πυκνεπιστημακῶν σπουδῶν τῶν τέκνων της, ἀπεφασίσαμεν λέγω ν' ἀποσπασθῶμεν ἐπὶ τινας ὥρας τῆς τύρος τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν, τοῦ διηγενοῦς θορύβου τῶν ἀμαξῶν, λεωφορείων καὶ ἄλλων πολλῶν ἵνα ἐξέλθωμεν εἰς ἡρεμότερόν τι μέρος ἐκλέξαντες, ὡς τοιοῦτον τὸ ρωμαντικὸν Richmond.

Διηρχόμεθα διαφόρους ἐπαύλεις, περιβολλομένας ὑπὸ ὥραίων καρποφόρων δένδρων ὅτε ὁ συνοδεύων ἡμᾶς Ἀγγλος σταματᾷ ἔμπροσθεν πεπαλαιωμένης ἡμιστέγου οἰκίας καὶ μὲν ὕρος σύννουν καὶ μελαγχλικὸν ἐμφαῖνον παλαιὰς ἐντυπώσεις θλιψεων, λέγει, ὅτι ἔχει νὰ διηγηθῇ ἡμῖν θιλιθερὰν ἴστορίαν, ἡς αὐτέπτης μάρτυς ἐγένετο ὁ πρό τινος ἀποθανόν πατήρ του. Ἐπειχωροῦμεν, οὐδόλως ὑπὸ σπουδαίων ἔποψιν λαβόντες τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην παρατήρησιν τοῦ εὐγενοῦς Ἀγγλου, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὸν εὔθυμον δρόμον γοργῷ τῷ βήματι προχωροῦντες τὸν ἀγώριστον τοῦτον σύντροφον τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, ὅτε μᾶς προσκαλεῖ νὰ λάθωμεν θέσιν ἐπὶ πετρώδους τινὸς ὑψώματος, κειμένου εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κατώθισμεν τοῦ ὅποιου διήρχετο ὁ μεγαλοπρεπὴς Τάμεσις. — Ἐνθυμεῖσθε, λέγει, ὁ σκεπτικὸς συνοδοπόρος μας τὴν σαθρὰν ἔκεινην ἐπαυλιν τὴν ὅποιαν πρὸ ὄλιγου ἀπαντες εἴδομεν; Πλησίον ταύτης διέμεινε πρὸ χρόνων ὁ πατήρ μου, ὅστις κατόπιν ἐκ μικρᾶς περιουσίας τὴν ὅποιαν ἀπέκτησε μετερχόμενος τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ιατροῦ, ἡγόρασε τὴν γνωστὴν οἰκίαν ἐν τῇ ὅποιᾳ συνέβη πειριστατικόν τι τοῦ ὅποιου ὁ πατήρ μας, ὅστις ἐσύνειθιζε νὰ διηγῆται διάφορα συμβεβηκότα κατὰ τὸν βίον του, ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν τὴν ἴστορίαν κατὰ μίαν χειμερινὴν ἐσπέραν, ἐνῷ ἐκαθήμεθα πλησίον τῆς ἑστίας, ἵνα θερμανθῶμεν ὡς ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ τοῦ χειμῶνος ψύχους. —

Καὶ ὁ νέος ἔνηκολούθησεν: 'Ημέραν τινὰ ὅχημα διερχόμενον τὸ χωρίον ἐσταμάτησεν ἔμπροσθεν τῆς περὶ ἡς ὁ λόγος οἰκίας, εἰς ἣν εἰσῆλθεν νέος εὐγενῆς μετὰ νέας κόρης ἢ νέας γυναικός, τῆς ὅποιας οἱ μεγάλοι βαθυκύανοι ὄρθια λιγοὶ καὶ οἱ πλούσιοι βόστρυχοι, οἵτινες περιεκάλυπτον τὴν ἐρατεινὴν κεφαλήν της προσείλκυον τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ ἐφ' ἀπαξ μετ' αὐτῆς σχετισθέντος. —

Μετὰ τινας ἡμέρας προσεκλήθην ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ εὐχαρίστως ἀπεδεξάμην τὴν πρόσκλησιν. Μετ' ὄλιγον ἐνεφανίσθην τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, δεξιωθεὶς ὑπὸ τοῦ νέου ζεύγους, ὅτε ὁ Κύριος εὐγενῶς μοι λέγει—'Ἐνταῦθα, δόκτωρ, διαδίδοντας πολλὰ καλὰ διὰ τὴν ἐπιστήμην Σας, ὅστε δὲν διστάζω νὰ συστήσω τὴν σύζυγόν μου εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν μέριμνάν Σας. Ἐγεννήθη μακρὰν τοῦ μέρους τούτου, ἐγ-

κατέλιπεν οίκογένειαν καὶ φίλους ὅπως μὲ ἀχολουθήσῃ. Καὶ λέγων ταῦτα ὁ εὐγενὸς νέος, προσήλωσεν ἐπὶ τῆς νέας συζύγου του βλέμμα πληθερεύοντος, ὥπερ ἡ νέα ἀνταπέδωκε μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης.

Ἡναγκαζόμην νὰ τους ἐπισκέπτωμαι τοσού συχνά, μεταξύ
μῆνας ἔθεωρούμην οἰκεῖος καὶ φίλος τοῦ νέου τούτου ζεύγους. Μὲ προ-
σεκόλουν καὶ μοὶ διηγοῦντο τὰ ταξείδιά των, ἐντὸς δ' ὅλης μετ' ἀ-
κραδάντου πεποιθήσεως ἥτις χαρακτηρίζει τὴν νεότητα, μοὶ ἐκθέτουσι
λεπτομερῶς τὴν ιστορίαν των.

Ἐλυπήθην πολὺ διὰ τὴν θλίβερὸν ταύτην ἴστορίαν τοῦ δυστυχοῦς τούτου ζεύγους καὶ προσεπάλιουν δι' ἄλλων ὅλως ἐναντίας φύσεως ὅμιλῶν γ' ἀποτέρψῳ αὐτούς ἀπὸ τὴν ἐνθύμησιν ταύτης.

Ἐσπέραν τινὰ ἡ Ἐθὴλ (οὗτως ἔκαλεῖτο ἡ δύστηνος συζυγος) μοι
ἔφανη κακοδιάθετος. Τὴν ἡρώτησα μεθ' ὅλου τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ
ἐλάμβανον δι' αὐτήν, ὅτε αὕτη μετὰ τεθλυψμένης καρδίας μοὶ λέγει:

Ο Κάρολος φεύγει, πηγαίνει εἰς τὴν πόλιν προς εσφρυγωσιν των χρημάτων, ἀπίνα πρό τινος ἔπειρψαν ἡμῖν.—

Καὶ πότε θὰ ἐπανέλθῃ; ἐρωτῶ περιέργως.—

Και πότε να επινεκυρίη, ερώτησε την Καλλιάνα:
Μειδιά, ἐρύθρῃς ὀλίγον καὶ μετὰ γλυκεῖας φωνῆς μοὶ ἀποκρίνεται το
«έσπερας»: —

‘Ητοιμαζόμην ν’ ἀπαντήσω εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταῦτην απάντη-
σιν τῆς νέας, ὅτε δὲ ιπποκόμος ἀναγγέλλει τῷ Κυρίῳ ὅτι ἡ διαταγὴ του
ἔξεπληρώθη.—

“Η Ἐθὴλ ἐγείρεται, κατέρχεται εἰς τὸν κηπὸν καὶ θωπεύουσα τὴν γαῖτην τοῦ ἴππου, ἔκλινεν ἡσύχως τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ λαιροῦ

τοῦ ζώου ἵνα ἀποκρύψῃ τὰ καταρέσσαντα ἐπὶ τῶν παρειῶν της δάκρυα.
Ο Κάρολος ἦλθε καὶ ἀσπαζόμενος ταύτην εἰς τὸ μέτωπον, τῇ λέγει, μετὰ βλέμματος πλήρους ἀγάπης.

Φιλτάτη μου! πρώτην ἥδη φορὰν ἀποχωρίζόμεθα ὥρας τινάς ταυτοχρόνως.

Απῆλθε· καὶ ἐγὼ ἐπίσης ἀπεμακρύνθην τῆς οἰκίας ταύτης, ὡστε μετὰ ἐν τέταρτον εὐρισκόμην ἐν τῷ δωματίῳ τῆς μικρᾶς μου ἐπαύλεως ἀναλογιζόμενος ἐφ' ὀλοκλήρους ὥρας τὸν ἀκραιφνῆ καὶ ἀμοιβαῖον ἕρωτα τὸν ἐνυπάρχοντα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀτυχῶν τούτων πλασμάτων.

Ἡ ἡμέρα παρῆλθε, δὲν εἶχον δ' ἀποτελεώσῃ τὸ λιτόν μου δεῖπνον δτε ὁ ὑπηρέτης μὲν παρεκάλει ἐκ μέρους τῆς Κυρίας Ἐθῆλ Σαμψόνος νὰ ὑπάγω ἐκ νέου.

Μετὰ δέκα λεπτῶν ὅδοιπορίαν εὐρισκόμην πλησίον τῆς ὥραίας μου ἀσθενοῦς τὴν ὅποιαν εὔροιν εἰσέτι ὠχρὰν καὶ τρέμουσαν.

Βλέπετε πῶς ἤργησεν, ιατρέ; "Ωφειλέ νὴ ἡτο ἔδω πρὸ δύω ὠρῶν. Ἰδοὺ ἡ ὄγδοη καὶ ἀκόμη τίποτε. Ἡτο πελιδνή, ὠχρά· τὸ μέτωπον καὶ αἱ παρειαὶ τῆς ἐλάχιστον διαφόρους φάσεις χρωμάτων· οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν ἀξιολύπητον κατάστασιν τῆς ἀσθενοῦς μου.

Δάκρυα ἔρρεον ὑπὸ τὰ βλέφαρά της, τὰ δὲ σπασμαδικῶς κινούμενα λευκὰ χείλη τῆς κατεδείκνυον τὰς προσπαθείας, ἃς κατέβαλλεν ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν ἔκροήν τῶν δακρύων.—Χάριν τῶν τέκνων σας, Κυρία, τῇ λέγω.

"Α! ἔχετε δίκαιον, ἐψιθύρισε· καὶ ἐγερθεῖσα εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον ἐν τῷ δοπίῳ ὑπῆρχε τράπεζα μετὰ δύω παροψίδων διὰ τὸν Κύριον καὶ τὴν Κυρίκην· τοῦτο μοὶ ἐφάνη τόσον λυπηρὸν ὡστε ἐμεινα ἀκίνητος χωρὶς νὰ προφέρω λέξιν.

Ἡ Ἐθῆλ στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρός της, ἐν ἀρρήτῳ μελαγχολίᾳ ἐσιώπα· εἴτα πρὸς ἐμὲ αἰφνιδίως στρεφομένη, λέγει·

— "Α! δόκτωρ, τὸ βλέπω, καὶ σεῖς εἰσθε ἀνήσυχος.

— Διόλου, Κυρία μου διόλου, ἀπεκρίθην ἀφελῶς καὶ μετὰ δισταγμοῦ. Δὲν ὑπάρχει τις αἰτία ὡστε νὰ ἔνησυχω· τὸ χωρίον εἶναι ἀσφαλὲς καὶ ἔπειτα οὐδεὶς γνωρίζει δτε φέρει μεθ' ἔχατον χρήματα.

— Μου ἐπῆλθεν ίδέα τις· φοβούμααι μηπώς η συμμορία αῦτη τῶν ξένων θεριστῶν η διελθοῦσα τὴν πρωΐαν ταύτην ἐντεῦθεν...

— 'Αλλὰ Κυρία Σαμψώνη δὲν δύναμαι νὰ σᾶς βλέπω τόσον ἀνήσυχον. Ἐπὶ τέλους θὴ ὑπάγω πανταχοῦ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ συζύγου σας καὶ ἐν ἀνάγκη καὶ εἰς αὐτὸν τὸ ἀστοῦ.

— Ω εὐχαριστῶ φίλε μου! ἐφώναξεν ἡ Ἐθῆλ. Σᾶς συνοδεύει καὶ ὁ κηπουρὸς μετὰ τοῦ ὑπηρέτου. Ἐρευνήσατε πανταχοῦ.

— Φίλοι μου, εἴπον εἰς τοὺς μετ' ἐκπλήξεως παρατηροῦντας ὑπηρέτας, ἀνάψατε τὰς δάκρις καὶ ἀκολουθήσατε με. Κυρία, ἐντὸς ὀλίγου οὐκ ἐπανιέλθωμεν, ἐλπίζω, μετὰ τοῦ συζύγου σας, ὅστις τίς οἰδε διὰ

ποίαν μικράν αἰτίαν ἔθραδμυνε. Μὴ ἀποθαρρύνεσθε, θὰ ἐπιστρέψωμεν
ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα.

— Θὰ σᾶς ἀκολουθήσω, ἐψιθύρισεν ἡ Κυρία Σαμψών μετὰ πνι-
γηῆς φωνῆς.

— Ἀδύνατον, πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ταχέως, τῇ εἶπον: ἐκτὸς αὐτοῦ
θὰ διακινδυνεύσῃ ἡ ζωὴ σας καὶ ἡ τοῦ τέκνου σας.

— Θὰ σᾶς ἀκολουθήσω, ἐπαναλαμβάνει ἡ Ἐθήλ.

^ΩΩ! τότε κατεῖδον πόσον σκληρὰ θὰ ἥτο ἡ μόνωσις τῆς γυναικὸς ταύ-
της. Ἐὰν εἴχεν ἔκει τὸν πατέρα της, μίαν μητέρα, θὰ τὴν διέταπτον
νὰ μείνῃ ἀλλ’ ἥτο μόνη ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνευ στηρίγματος ἀνευ προστα-
σίας· ἐνῷ δ’ ἕσπευδον ν’ ἀπέλθω, ἀπεκρίνατο μὲν ὑπόκωφον φωνήν.

— Θὰ σᾶς ἀκολουθήσω.

Ἀνεγωρήσαμεν. Τὰ νέφη ἐκάλυπτον διλόκηρον τὸν οὐρανὸν ἐμποδί-
ζοντα τοιουτορόπως τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀστέρων.

Οἱ εἰς μικρὰ ἀποστήματα τεθειμένοι φανοὶ ἐφώτιζον ἀμυδρῶς μό-
νον τὸ μέρος, ὅπερ ἐμέλλομεν νὰ διέλθωμεν. Ὁ ὑπηρέτης προηγεῖτο.
Ἐφερε τὴν δᾶδα δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν διὰ νὰ προβλέπῃ τὰς τα-
φρους καὶ τοὺς θάμνους τοὺς φράττοντας τὸν δρόμον. Ὅπισθέν του
εἴπετο ἡ κυρία Ἐθήλ, δὲ κηπουρὸς καὶ ἔγω, ἀναζητοῦντες μετ’ ἀδη-
μονίας ν’ ἀνιγνεύσωμεν τι. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, προσεκαλοῦμεν διὰ
τῶν φωνῶν μας τὸν Κάρολον.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὸ δάσος ἡ βροχὴ ἔπιπτε μεθ’ ὅρμης, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν
φύλλων προσπίπτουσαι σταγόνες προύζενουν θύρυσον τοιοῦτον ὥστε τὸ
πάντα ἐφαίνετο κλυθυμῆρὸν ἐνώπιον μας.

Τὰ ἐλαφρὰ ἐνδύματα τὰ καλύπτοντα τὸ σώμα τῆς Ἐθήλης ἐγέ-
νοντο ἐντὸς ὄλιγου ὑπὸ τῆς βροχῆς ψυχρά. Οἱ εἰς τοὺς θάμνους προσ-
κρούοντες πόδες μας, ὑπέφερον πολύ. Αἱ φωναὶ μας αἱ προσκαλοῦσαι
τὸν Κάρολον ἐγένοντο τόσον βραχγάδεις, ὥστε ἐνεπόιουν φόβον καὶ εἰς
ἡμᾶς αὐτούς. Δὲν ἐτόλμων νὰ παρατηρήσω τὴν Ἐθήλη. Τῇ ἀληθείᾳ
ἐφοδιούμην μήπως τὴν ἴδω ἐκπένεσσαν ἐμπροσθέν μου.

Ἐπὶ νέλους ἥλθε στιγμὴ καθ’ ἦν, καίπερ κεκυρκότες, περίφοβοι, ἐθα-
δίζομεν σιωπηλοὶ, ἡ κυρία Ἐθήλη μᾶς ἀποκρούει αἰφνιδίως, διξμᾷ πρὸς
τὰ ἐμπρός ρίπτουσα ἐαυτὴν ἐντὸς τῶν θάμνων. Τὴν ἀκολουθήσαμεν.
“Οτε ἡδύνηθημεν νὰ ὑψώσωμεν μίαν δᾶδα διὰ νὰ διακρίνωμεν τὸ ἀν-
τικείμενον φεῦ! τὴν εὔροιμεν γονυπετῆ ἐμπροσθεν τοῦ σώματος τοῦ
Καρόλου Σαμψώνος. Ἡτο ἔξηπλωμένος κατὰ γῆς, ἀκίνητος, τοὺς ὄφια λ-
μοὺς τεθαμβωμένους καὶ τὸ μέτωπον αἰματόφυρτον ἐκ μιᾶς πληγῆς ἐπὶ
τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς κεφαλῆς.

— Ιατρέ, μοὶ λέγει ἡ Ἐθήλη. Ο Κάρολος ζῇ ἀκόμη;

Ἐκυψή, ἔψαυσα τὸν παλμὸν τοῦ Καρόλου, ἔθεσα τὴν χεῖρά μου ἐπὶ
τῆς καρδίας του καὶ ἔμεινα σιωπηλός.

Ἡ Ἐθήλη ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ ἀλλ’ ἀπελπισθεῖσα πλέον

ἐκ τῆς ἐπεκταθείσης σιωπῆς μου, πίπτει λιπόθυμος ἐπὶ τοῦ τεθνεῶτος σώματος τοῦ συζύγου της χωρὶς νὰ ἔκφέρῃ λόγον ἢ κραυγὴν.

Ἄλλαξ, φίλοι μου, λέγει ὁ ἀγαπητός μας "Αγγλος, νομίζω ὅτι ἡδυνάμενα νὰ διακόψωμεν ἐνταῦθα τὴν θριβερὸν ταύτην ίστορίαν, καθότι ἡ ἔκτη μετὰ μεσημέριαν ἔχει παρέλθει καί.....

"Οχι, τῷ ἀπεκριθημεν μιὰς φωνῆς δλοι, θὰ μᾶς ὑποχρεώσητε· ἔξακολουθήσατε, δὲν βλέπετε μὲ δποῖον ἐνδιαφέρον σᾶς ἀκροώμενα.

Τῷ ὅντι, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διηγήσεως ταύτης, οὐδὲν κίνημα ἢ μειδίαμα παρήχθη· τούνχαντιον ἐθεάθησαν δάκρυα εἰς τοὺς ὄφθαλμούς τινῶν ἔξι ἡμῶν.

'Ο νέος ἔξηκολούθησε·

Τὴν Ἐθῆλ Σαμψώνος, ἔξηκολούθει ὁ πατήρ μου, μετενεγκόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἐναπειθέσαμεν εἰς τὴν κλίνην εἰς ἣν ὅλοκλήρους ὥρας ἔμεινεν ἀναίσθητος.

Εὔρισκόμην πλησίον τῆς δυστυχούς γυναικὸς καταβρέχων τοὺς κροτάφους της δι' ὅλατος δροσεροῦ, καυρορυλακιῶν μετ' ἀγωνίας τὴν λυπηρὰν καὶ ἐν τούτοις εύτυχη στιγμὴν, καθ' ἣν ἥθελον ἵδη πνοήν τινα ἔξερχουμένην τῶν χειλέων της. Μετά τινα λεπτὰ ἔφερον ἐπὶ τὰ χεῖλη τῆς γήρας Σαμψώνος κοχλιέριον ἱατρικοῦ ποτοῦ, ὅπερ ἔκρινα ἀναγκαιότατον διὰ τὴν ἀσθενῆ μου. Πίετε, Κυρία, τῆς λέγω, ἀλλ' αὖτη ἀπώθει αὐτὸ, κρατοῦσα τὰ χείλη συνεχῶς κεκλεισμένα.

Κυρία, τὸ τέκνον σας, ἐπαναλαμβάνω μετ' ἀδημονίας.

'Η Ἐθῆλ ἐγέρεται, ἐνοίγει τοὺς ὄφθαλμούς καὶ στηρίζομένη ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνός της στρέφεται πρὸς τὸ μέρος πρὸς ὃ τῇ ἐπαρουσίᾳζον τὸ φάρμακον, λαμβάνει αὐτὸ καὶ ἐπαναπίπτει ταχέως ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαῖον τῆς.

Τοῦ λοιποῦ, δὲν ὠμίλει, ἀλλ' ὑπήκουε μηχανικῶς εἰς ὅλας μου τὰς παραγγελλίας.

Μόνος ἀποσχολήθην διὰ τὴν κηδείαν τοῦ Καρόλου. Οὐδὲν θετικὸν ἐγνώριζον περὶ τοῦ αἰφνιδίου θυνάτου του. Δὲν εὔρομεν ἐπ' αὐτοῦ τὰ χρήματα, ἀτινχώφειλε νὰ φέρῃ ἐκ τῆς πόλεως. Διηρεύνησα ἀλλ' ἀγεύ ἀποτελέσματος, ὕστε ἐντὸς ὀλίγου πᾶσαν ιδέα πρὸς ἀναζήτησιν τούτων ἐξέλιπε. Προσεπάθησα νὰ μάχω παρὰ τῆς Ἐθῆλ ἀν προύτιθετο νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν οἰκογένειάν της ἢ ἐκείνην τοῦ συζύγου της, διὰ τὰ διατρέξαντα. 'Αλλὰ, τίποτε· αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην καὶ οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἐγνώριζε τὴν ἐν τῷ μερονωμένῳ τούτῳ σπηλαίῳ οἰκτράν κατάστασιν τῆς ἀτυχούς γήρας τοῦ Καρόλου.

Θυμινῶς τὴν ἐπεσκεπτόμην καὶ σιωπηλῶς ἐπὶ πολλὰς ὥρας παρ' αὐτῇ ἔμενον. Διενυκτέρευεν ἐν τῷ παραθύρῳ, τοὺς ὄφθαλμούς ὑψωμένους πρὸς τὸν οὐρανὸν, γονυκλινής ἐγίστε, τὴν κόμην ἀτάκτως περὶ τὴν κεφαλὴν ἔχουσα καὶ μελανεμπονοῦσα, προστηγέτο ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ τόσον οἰκτρῶν τέλος σχόντος συζύγου της.

'Ἐπὶ τέλους μετὰ μῆνα τοιούτων συμβεβηκότων ἡ Ἐθῆλ ἔδιδε τὴν

Ζωὴν εἰς ἐν τέκνον. "Οτε τῇ ἐπαρουσίᾳσα διὰ πρώτην φορὰν τὸ τέκνον της: Κάρολε! ἐφώνησεν ἡ δυστυχὴς χήρα καὶ δάκρυα ὡς χείμαρρος ἔρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της. Τὸ τέκνον ἐλαβε τὸ τόσον προσφιλὲς δι' αὐτὴν ὄνομα Κάρολος, ὅπερ ἐναπέθεσαν ἐντὸς μικρᾶς κοιτίδος παρὰ τὴν κλίνην τῆς μητρός. Διήρχετο τὰς ἡμέρας, τὰς ἑσπέρας, καθημένη πλησίον τοῦ λίκνου του τέκνου της, ὅτε δὲ ἡρχόμην νὰ τὴν ἴδω μοὶ ὠμύλει ἀναζητοῦσα μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς φροντίδας ἃς ὥφειλε νὰ λάβῃ διὰ τὴν ἀνατρόφην τοῦ τέκνου της: ἐφοβεῖτο τὴν ἀκτίνα τοῦ ἥλιου, καὶ αὐτὴν τὴν ἐλαφροτέραν πνοὴν τοῦ ἀνέμου. Κλίνουσα πρὸς αὐτὸ, τὸ ἐκάλυπτε διὰ τοῦ σώματός της, θερμαίνουσα αὐτὸ διὰ τῶν χειλέων της, ἀλλ' οὐδέποτε θήθελε, κινοῦσα τὸ λίκνον, νὰ τραγουδήσῃ ὅπως δὲ ὑπνος κλείσῃ τοὺς ὄφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ της Καρόλου. Πτωγὸν παιδίον, ἥπτο ὠραῖον, γλυκὺν, εὐπειθὲς, ὡσὰν ἡ λύπη ὅμως τῆς μητρὸς καὶ πρὶν τῆς γεννήσεώς του εἶχεν εἰσδύσει μέχρις ἐκείνου, τόσον ὥστε καὶ αὐτὸ κατέστη μελαγχολικὸν καὶ κατώχρον. Οὐδόλως ἐκλαυθμήριζε: ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἐμειδία. Μοὶ ἐφάκινετο ὅτι τὰ ρέοντα δάκρυα τῆς μητρὸς ἐψύχραινον τὴν ψυχήν του. Ἡ ὠχρότης τοῦ παιδίου κρυα τῆς μητρὸς ἐψύχραινεν ἐπροχώρει, οὕτως ὥστε μετὰ τινας ἡμέρας μετὰ τῆς ἀδυναμίας δλονέν ἐπροχώρει, οὕτως ὥστε μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἀδύνατον νὰ παραστήσῃ τις τὴν ἀνησυχίαν καὶ θλίψιν τῆς δυστυχοῦς χήρας τῆς δποιας αἱ πλησίον τοῦ ὑποφέροντος τέκνου της διανυκτερεύσεις καὶ κοπιώδεις περιποιήσεις, ἔξησθένισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τόσον τὰς δυνάμεις της, ὥστε ἥρχιστα νὰ φοβοῦμαι διὰ τὴν κατάστασιν καὶ αὐτῆς τῆς ἀτυχοῦς μητρός.

"Ἐννοεῖται εἰς δποιαν δυστρεστον εὑρισκόμην θέσιν, βλέπων τὰς διαδοχικῶς ἐν τόσῳ βροχῇ διαστήματι ἐπελθούσας ἀπεριγράπτους συμφορὰς εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ὅπως ίσως πραγματοποιηθῇ τὸ ἀγγλικὸν ἐκεῖνο ρητόν: «One misfortune never comes Singly» τουτέστι: «Τὸ δυστύχημα συνεπάγεται δυστυχήματα.»

"Απώλεσα τὰς ιατρικὰς μου γνώσεις καὶ ἐταλαντευόμην νὰ γράψω τοῦτο ἡ ἐκεῖνο τὸ ιατρικὸν, φοβούμενος μήπως ἡ κατάστασις τῶν ἀσθενῶν μοι χειροτερεύσῃ. 'Ἐν τούτοις ἡ θέσις τοῦ παιδίου ἐθελτιοῦτο, ἐνῷ τῆς μητρὸς ἐδείκνυε καθ' ἐκάστην συμπτώματα χειροτερεύσεως. 'Ἐπι τολλὰς ἡμέρας ἐκάθητο ἀφωνος, ἀκίνητος, παρατηροῦσα τὸ τέκνον της: ἡ χειρὶς της ἐζήτησε τὴν ἰδικήν μου. Τὸ ἀγαπᾶτε, φίλε ίατρέ; ἐψιθύρισε.

Δέν θὰ τὸ ἐγκαταλείψω, τῇ λέγω, καὶ ἂν ἀκόμη ἀποκτήσῃ καλλιτέρους φίλους ἐμοῦ. Τὸν Θεόν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸν πτωχὸν ιατρὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἵδου οἱ προστάται εἰς τοὺς δποιοὺς ἐμπιστεύεσθε τὸ τέκνον Σας.

Πρωῖαν τινὰ μὲ ἐκκλεσε πλησίον της: ἔξαγει ἀμέσως τὴν ισχὺν χειρὰ της καὶ δεικνύουσα φύλλον χάρτου ἐπὶ τοῦ δποιου ἥσαν κεγκαραγμέναι λέξεις τινὲς, μοὶ λέγει μετὰ στενοχωρίας καὶ κόπου πολλοῦ ἐμφαίνοντος τὰς δλονέν ἐκλιπούσας δυνάμεις της.

— Φίλε ιατρὲ, δὲν δύναμαι νὰ ἔξαχολουθήσω, ἀποτελειώσατε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

‘Ανέγνωσα τὸ ἐμπεριεχόμενον:

«Μυλόρδε, καὶ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ καθ’ ἣν Σᾶς γράφω καὶ τοῦτο διότι ὑποφέρω καὶ εἴμαι ἐπιθάνατος. Ἀφίνω ἂνευ προστάτου τὸν μικρόν Σας ἔγγονον Κάρολον.

»Μυλόρδε, δὲν ζητεῖ μέρος τῆς περιουσίας Σας, ἀλλὰ θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ Σας. Ἐξ ὅλων τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ζωῇ δὲν ἐνόησεν εἰμὶ τὸν πρὸς τὴν μητέρα του ἔρωτα. Ἄλλ’ ἐγὼ καὶ δύστηνος τὸ ἐγκαταλείπω διὰ παντός. Ἀγαπήσατε τὸ τέκνον μου, Μυλόρδε.....

Δὲν ἡδυνήθη νὰ τὴν ἀποτελείσῃ, οὐχ ἡττον ἐνόησα διὰ αὔτην αὐτερέτο εἰς τὸν πατέρα του συζύγου της, πρᾶγμα ὅπερ πρὸ πολλοῦ μετ’ ἀγωνίας ἐζήτουν. “Οθεν ἐγὼ κατὰ διαταγῆν της ἀπετελείσατα τὴν ἐπιστολὴν οὕτως·

«Τῆς Κυρίας Ἐθήλ Σαμψώνος ὀλίγαι ἡμέραι τῇ ὑπολείπονται. Τίνες εἰσιν αἱ διαταγαὶ τοῦ Λόρδου Ἀλβέρτου Σαμψώνος ὅσον ἀφορᾷ τὸ τέλονον ὅπερ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ νιόυ Σας;

‘Ο ιατρός.»

‘Η ἐπιστολὴ αὕτη ἐστάλη εἰς τὸν ἐν Ἀμερικῇ διαμένοντα πατέρα τοῦ συζύγου της Λόρδου Ἀλβέρτου Σαμψώνα κεκτημένον μεγάλην φήμην καὶ περιουσίαν. Ἀπαντες ἐπεριμένομεν ἀνυπομόνως τὴν ἀπάντησιν τοῦ γέροντος πατρὸς καὶ μάλιστα ἡ Ἐθήλ, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἔθαινεν ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὰ χείρω.

Μετ’ ἀγωνίας ἐδόμαδες τινὲς παρηλθον. Οἱ θάνατος ἐπλησίαζεν ἢ μᾶλλον ἵσως αὕτη ἡτο καὶ τελευταία ἡμέρα τῆς Ἐθήλ, καὶ ἐν τούτοις οὐδόλως εἰχεν ἀπελπισθῆ ὥστε νὰ ἐκφέρῃ ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην ὕδρινὴ βλασφημίαν. Ή πίστις εἶναι μέγα πρᾶγμα.

Καὶ καθ’ ὅλον τὸν χρόνον τοῦτον ἐκράτει τὸν νιόν της εἰς τὰς γειράς της κατόπιν προσηλώσασα τοὺς ὄφαλους πρὸς αὐτόν.

Πτωχὸν παιδίον! τῷ λέγει, ἐντὸς ὀλίγου ἀποθηκήσκω καὶ θὰ καλεῖσαι ὄρφανὸς πατρὸς καὶ μητρός. Τότε πλέον σὺ μόνον ἀνευ οὐδενὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ προστάτου. Σὲ παραδίδω ὅθεν εἰς ἐκεῖνον δόστις ἐπαγρυπνῶν ἐπὶ τοῦ ἐν ταῖς στέγαις διαιτουμένου στρουθίου, θὰ ἐπαγρυπνήσῃ βεβαίως καὶ ἐπὶ τοῦ ὄφρωνοῦ. Καὶ ριφθεῖσα ἐπ’ αὐτοῦ, τὸ κατησπάζετο διηγεκῶς μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ χωρισθῇ ἀπ’ αὐτοῦ μέχρι τῆς ὥρας τοῦ θανάτου της.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην θόρυβος ἀσυνήθης ἤκουόσθη ἔξωθεν τροχοὶ ἀμάξης ἐσταύματησαν ἐμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ κήπου. Ἀνοίξας ταύτην ἔξεπλάγην, εὑρεθεὶς ἐν προσθεν σεβασμίου καὶ ἐπιβλητικοῦ γέροντος, οὗτινος τὸ παράστημα καὶ τὰ χαρακτηριστικά του μοι ὑπενθύμισαν ἀμέσως τὸν ἐν τῇ ἀφηγήσει της περιγραφέντα Λόρδον Ἀλβέρτον Σαμψώνα, ἦτοι τὸν πατέρα τοῦ συζύγου της.

Ἐλαθον τὴν ἐπιστολήν σας, μοὶ λέγει ὁ Λόρδος Σαμψών.

Προτίθεμαι νὰ κατέλθω μέχρι τῆς Ἰταλίας καὶ ως ἐκ τούτου ἡλθον δ ἕδιος ὅπως κανονίσω τὴν τύχην τοῦ ἐγγόνου μου Καρόλου. Καὶ ἡ κυρία Ἐθὴλ Σαμψών;

— Ἡ κυρία Ἐθὴλ ζῇ εἰσέτι, Μυλόρδε, τῷ ἀπεκρίθην.

Μετ' ἀπεριγράπτου λύπης ἔβλεπον τὸν Λόρδον εἰςερχόμενον ἐν τῷ μικρῷ δωματίῳ τῆς Ἐθὴλ, τὸ τοσοῦτον ἀπλοῦν, οὐδόλως συγκρινόμενον μὲ τὰ λαμπρὰ καὶ πλούσια ἐνδιαίτηματα τοῦ ἀνακτόρου του. Ἐπλησίασε τὴν κλίνην τῆς νύμφης του, ἥτις ωχρὰ ἀλλ' ὥραία εἰσέτι ἐκράτει τὸν ὅσον οὕπω ἀπορρανιζόμενον υἱόν της.

Μετ' ἐκπλήξεως προσβλέπουσα ἡ δυστυχὴς χήρα τὸν ἄρτι ἀφικόμενον ξένον καὶ μετ' ἀγωνίας ψιθυρίσασα τὰς λέξεις: «Θεέ μου, βοήθησον τὸ τέκνον μου,» παρέδωκε τὸ πνεῦμα ἔμπροσθεν τῶν ὄρθαλμῶν ἐκείνου, ὅστις ἐπὶ τοσοῦτον ἀπεποιεῖτο νὰ τοῖς τείνῃ χεῖρα ἀρωγόν.

Ἄκρα σιγὴ ἐπεκράτησε κατόπιν ἐν τῷ δωματίῳ οὐδεὶς ἐκινεῖτο οὔτε ωμίλει. Μετά τινα λεπτὰ δ Λόρδος Α. Σ. ἐγειρόμενος μοὶ λέγει: Ἀπομάκρυνον τὸ παιδίον τοῦ δωματίου τῆς μητρός του καὶ ἀκολουθήσατέ με, ιατρέ. Θὰ σᾶς ἐκθέσω τοὺς σκοπούς μου ὅσον ἀφορᾷ τὸ τέκνον της.

Τὸ παιδίον εύρισκετο εἰσέτι πλησίον τῆς μητρός του. Ἐπλησίασα πρὸς αὐτὸν καὶ χωρὶς νὰ τῷ ἀπευθύνω παρηγορητικούς λόγους, προσεπάθησα, σπογγίζων τὰ ἐν τῷ ώραίῳ καὶ γλυκεῖ ἀλλὰ ωχρῷ προσώπῳ, τὸν ρέοντα δάκρυα, νὰ τὸ δόδηγήσω ἔξω τοῦ δωματίου. Ἄλλ' ὁ Κάρολος ἀνθίστατο, οἱ δὲ βραχίονές του ἐσφιγγον ἴσχυρότερον τὴν μητέρα ἐπὶ τῆς καρδίας του. Ἡ ἐνχαίτιωσις αὐτὴ τοῦ παιδίου ἤγγισε τὰ βαθύτατα τῆς καρδίας μου. Ἐν τούτοις ἐπανέλαθον τὰς προσπαθείας μου καὶ ταύτην τὴν φορὰν ὑπεχώρησε, μὴ δυνηθὲν πλέον τὸ πτωχὸν γάντιον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ἡμῶν.

Κάρολε, ἀγαπητόν μοι παιδίον, διατὶ κλαίεις; τῷ λέγω.

Ἡ μήτηρ μου ἀπέθανε, μοὶ ἀποκρίνεται μετὰ συντετριμμένης καρδίας.

Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν συγκίνησιν καὶ λύπην ἣν ἀπεκτεινόμενον ἐκ τῶν λόγων τούτων. Ἐσυρά πλησίον μου τὸ ἀπορητικόν παιδίον καὶ προσεπάθησα μὲ καταπραϋντικούς λόγους νὰ πάνσω τὰ ἀκαταπαύστως ρέοντα δάκρυά του.

Μετά τινα χρόνον εἰσήλθομεν ὅμοι καὶ στάντες γονυκλινεῖς, προσηυχήθημεν ὑπὲρ τῆς ἄρτι θυνούσης μητρὸς καὶ φίλης:

Μήτηρ, εἶπον, ἥτις τοσαύτας λύπας καὶ πάνους ὑπέστης ἐν τῷ προσκαίρω τούτῳ κόσμῳ, ἔσο ἥδη εὐτυχής δι uίος σου, ἡ μόνη σου παρηγορία, τὸ ἀγαπητὸν αὐτὸν καὶ μονάκριθον τέκνον σου, ἐσώθη. τὰ δάκρυα καὶ αἱ παρακλήσεις σου εἰσηκούσθησαν καὶ δι Κάρολος ἐντὸς ὀλίγου καθίσαται κάτοχος μεγάλης περιουσίας.

Καὶ τῷ ὅντι, δ Λόρδος Ἀλέρτος Σαμψών κατέστησεν αὐτὸ τὸν μόνον

κληρονόμουν καὶ διάδοχον τῶν ἀπεράντων κύτου γαιῶν, χορηγήσας αὐτῷ συγχρόνως τὴν ἐμπρέπουσαν ἀνακτοροφὴν καὶ παίδευσιν.

Τοιοῦτο τὸ τέλος τῆς οἰκτρᾶς ταύτης ἱστορίας, λέγει δὲ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀγωνίας κεκυηκώς συνοδοί πόρος μας. τῆς δποίας αἱ περιπετειώδεις σκηνὴ θὰ ἔδωσαν ὑμῖν ὑποθέτω, διδάγματα ἀρκετὰ ὡφέλιμα διὰ τὸν κατόπιν βίον μας.

Σύχαριστήσαντες ἐπανειλημένως τὸν εὔγενην Ἀγγλον διὰ τὴν ἀληθῶς θλιβερὰν ταύτην διήγησιν, ἀνεγωρήσαμεν ἀπαντες ἐν τάχει ὥπως φθάσωμεν ἐγκαίρως διὰ τὸ κατὰ τὴν 8^η ἀκριβῶς ἀναχωροῦν τραῖνον ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν περιπετειῶν τῆς διηγήσεως τοῦ φίλου Βρεττανοῦ, τὴν δποίαν ὅμως εἶνε ἀδύνατον νὰ σοὶ ἐκθέσω ἐνταῦθα διὰ τῶν ζωηρῶν χρωμάτων καὶ τῶν καλλονῶν διὰ τῶν δποίων ἐκόσμησεν αὐτὴν διηγούμενος ὁ εὔγενης φίλος.

"Ερρωσο.

ΕΜΜ. Γ. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ

ΤΟ ΜΕΓΑ ΑΙΝΙΓΜΑ

(Κατ' ὀπομίμησιν τοῦ Heine).

Παρὰ τὸ κῦμα τῆς ἀκτῆς
ἐν θερινῇ ἐσπέρᾳ
θεᾶται νέος ποιητὴς
τὸ ἀπειρον ὑγρὸν,
τὴν γῆν καὶ τὸν αἰθέρα,—
καὶ λέγει ἀπορῶν:

«Χρυσᾶ μου ἀστρα, διατί
ἐκεῖ φωτοβολεῖτε;
Σὺ αὖρα, φίλη πτερωτή,
τί πνέεις δροσέρα;
Καὶ τί συμπολεμεῖτε,
ὦ κύματ' ἀλμυρά;»

Αλλὰ τῶν ἀστρων ὁ χορὸς
φεγγοβολεῖ καὶ πάλιν,
ἡ αὖρα πνέει λιγυρῶς
εἰς κύματα γλαυκά,—
καὶ μόνον λέξιν ἀλλην
εἰς ἄφρων προσδοκᾷ!

(Νοέμβριος 1885)

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ